

УДК [930.253:78.087.68](477)

Л. Г. КАСЯН*

**ТВЕРДИНЯ НАЦІОНАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
(до 70-річчя Національного заслуженого академічного
українського народного хору ім. Г. Верьовки)**

У тематичному огляді подано аудіовізуальні документи із фондів ЦДКФФА України імені Г. С. Пшеничного, які висвітлюють творчий шлях Національного заслуженого академічного українського народного хору ім. Г. Верьовки.

Ключові слова: аудіовізуальні документи; хор ім. Г. Верьовки; А. Т. Авдієвський; фільм-концерт.

У 2013 р. виповнюється сімдесят років від дня створення Національного заслуженого академічного українського народного хору імені Г. Верьовки. Цей мистецький колектив, відомий на усіх континентах планети, став одним із символів нашої країни, уособленням української пісні.

11 вересня 1943 р. вийшла Постанова № 264 Ради Народних Комісарів УРСР “Про організацію Державного українського народного хору”. Художнім керівником та головним диригентом новостворюваного Державного українського народного хору було призначено композитора, хорового диригента, педагога, учня Б. Л. Яворського Григорія Гурійовича Верьовку. Митець мав багаторічний досвід роботи з різними хоровими колективами. Директором став Олександр Захарович Мінківський, який 1946 р. очолить відновлену Капелу бандуристів УРСР.

У щойно визволеному від фашистів Харкові Г. Г. Верьовка та О. З. Мінківський почали формувати новий творчий колектив. До “харківської групи” увійшли Тамара Савченко, Галина Бережна, Іван Гур’їв, Марія Гришина, Наталка Лепетун, Лідія Заболотна, ансамбль бандуристів з Полтави, Іван Скляр із шістнадцятьма бандуристами, які склали основу хорівського оркестру українських народних інструментів. До хору було запрошено відомого бандуриста, диригента і педагога, знавця бандурного мистецтва Володимира Андрійовича Кабачка. Незабаром колектив налічував 134 особи (84 співаків, 34 артистів оркестру українських народних інструментів, 16 артистів балету). Перший

---

* *Касян Людмила Григорівна* – провідний науковий співробітник сектору публікації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г. С. Пшеничного.

великий концерт народного хору відбувся в Києві 1944 р., а в червні 1945 р. за рішенням уряду хор виїхав у першу гастрольну подорож по Закарпаттю.

Упродовж перших років свого існування Народний хор об'їздив із концертами всю Україну, побував у інших республіках СРСР та за кордоном.

За зразком Державного українського народного хору створювалися інші професійні (Закарпатський, Черкаський народний хор, Буковинський ансамбль пісні і танцю, Поліський народний хор "Льонок" та ін.) та самодіяльні хорові колективи, які опиралися на досвід і творчі принципи Державного українського народного хору.

Г. Г. Верьовка багато зусиль і енергії доклав для урізноманітнення і розширення репертуару колективу, вводив нові й нові народні пісні, власні пісенно-хорові твори, створював обробки українського фольклору. Спеціально для хору писали І. Шамо, К. Домінчен, П. Майборода, А. Філіпенко, В. Верменич, А. Кос-Анатольський.

З перших днів існування хору велику допомогу художньому керівникові в доборі та освоєнні репертуару надавала Е. П. Скрипчинська-Верьовка, заслужений діяч мистецтв УРСР, головний диригент хору, музичний педагог, найближчий помічник і соратник. Після смерті чоловіка вона два роки була художнім керівником хору і в 1966 році передала колектив, який від 1964 р. носив ім'я Г. Г. Верьовки, молодому талановитому хормейстеру композитору Анатолію Авдієвському. Вибір кандидатури А. Т. Авдієвського із тридцяти претендентів на посаду художнього керівника прославленого колективу не був випадковим, адже він уже мав досвід роботи з Державним українським народним хором. На запрошення Г. Г. Верьовки працював його асистентом, очолював Поліський ансамбль пісні і танцю "Льонок", Черкаський народний хор. Відтоді з 1997 р. народний артист України, лауреат Шевченківської премії, професор, академік Національної академії мистецтв України, Герой України А. Т. Авдієвський – незмінний керівник і головний диригент Національного академічного народного хору імені Г. Верьовки.

Творчий шлях багатьох митців починався саме в Державному українському народному хорі. Так, всесвітньовідомий український баритон М. Кондратюк ще студентом четвертого курсу Київської консерваторії ім. П. І. Чайковського почав працювати в цьому колективі. Народний артист УРСР, диригент, художній керівник і директор Державного оркестру народних інструментів В. О. Гуцал по закінченню консерваторії три роки працював артистом оркестру в Народному хорі імені Г. Верьовки. У тендітній студентці Студії з підготовки акторських кадрів при Державному заслуженому академічному українському народному хорі ім. Г. Верьовки А. Т. Авдієвський розгледів талант майбутньої зірки Ніни Матвієнко, яка на не одне десятиліття стане со-

лісткою його колективу. У хорі ім. Г. Верьовки в різний час працювали С. Баштан, В. Перепелюк, В. Завгородній, М. Миколайчук, Є. Савчук та багато ін.

Національний заслужений академічний український народний хор ім. Г. Верьовки називають твердинею, академією народного мистецтва, центром народної музичної культури. У даний час колектив складається із хорової, оркестрової, хореографічної груп – ста п'ятдесяти артистів. У ньому існує творча лабораторія з автентичного виконання народної пісні – фольклорна група, яка постійно записує і розшифровує народні пісні, організовує серії самостійних концертів, продовжує успішно діяти хорова навчальна студія (створена в 1962 р. за ініціативою Г. Верьовки та Е. Скрипчинської).

Хор органічно поєднує народну й академічну манеру співу. Має величезний і різножанровий репертуарний діапазон, який охоплює і етнічний фольклор (понад тисячу народних пісень), і акапельні обробки класики, духовні музичні твори О. Кошиця, К. Стеценка, М. Леонтовича, і твори сучасних композиторів Є. Станковича, В. Зубицького, О. Яковчука, Л. Дичко та ін.

У Центральному державному кінофотофоноархіві України імені Г. С. Пшеничного зберігаються аудіовізуальні документи (понад 895 од. обл.), які висвітлюють творчий шлях Національного академічного народного хору імені Г. Верьовки. У фонотеці архіву представлені записи різних років (народні, авторські пісні, музично-хорові твори), дослідники мають можливість порівняти фонозаписи одного й того ж твору за різні періоди, простежити особливості темброінтонування, динаміку виконавських прийомів вокально-музикальної виразності. Цінним і цікавим є запис виступу Г. Г. Верьовки (21 квітня 1961 р.) на ювілейному вечорі, присвяченому шістдесятиріччю О. З. Мінківського (од. обл. 18071).

Фото- та кінодокументи відтворюють участь колективу в різних концертних програмах, фестивалях, урочистостях (наприклад, на I Все-союзному фестивалі мистецтв “Київська весна” 1973 р. (од. обл. 5435), “Дніпрові зорі” 1965 р. (од. обл. 5937), святкуванні 150-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка у Каневі (од. обл. 5435)), моменти численних гастрольних поїздок, репетиції, творчі зустрічі з шанувальниками.

Особливо варто виділити документальні кінофільми “Цвіт папороті” (режисер В. Вітер, студія “Київнаукфільм”, 1988 р.) (од. обл. 10928), який розповідає про повсякденну репетиційну й концертну діяльність колективу, а також детально висвітлює роботу хору над унікальним музичним твором, фольк-оперою Є. Станковича “Цвіт папороті”, та “Доля-пісня” (режисер Я. Лінійчук, студія “Укркінохроніка”, 1978 р.) (од. обл. 7190). У цьому кінонарисі про видатного українського композитора й хорового диригента М. Д. Леонтовича зафіксовано процес

роботи артистів над творами митця, виконання мистецької перлини – славнозвісного “Щедрика”; роздумами про творчість корифея української музики ділиться художній керівник і головний диригент А. Т. Авдієвський.

Окрему групу кінодокументів (10 од. обл.) становлять фільми-концерти за участю хору імені Г. Верьовки. Серед них найбільш прикметні “Незвичайний рейс” (од. обл. 7666), “Щедрий вечір, добрий вечір” (од. обл. 5910), “Запорожці” (од. обл. 5939), “Весняні варіації” (од. обл. 10166), “Добрий вечір, сусідонько” (од. обл. 12235), “Моя любов – моя земля” (од. обл. 8883).

Пропонуємо добірку фотодокументів із фондів ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного.

Група артистів Державного українського народного хору під час виступу в Московській військово-політичній академії ім. В. І. Леніна. м. Москва, 3 листопада 1946 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного од. обл. 0-23845.

Керівник оркестру народних інструментів Державного українського народного хору В. А. Кабачок, головний диригент Е. П. Скрипчинська, художній керівник Г. Г. Верьовка, парторг хору А. Ф. Ідельс переглядають програму гастрольних концертів. м. Москва, 3 листопада 1946 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного од. обл. 0-23846.

Державний український народний хор під час виступу.
Зліва направо: М. К. Кондратюк, художній керівник і диригент Г. Г. Верьовка.
м. Київ, 1952 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного од. обл. 2-133790.

Виступ Державного українського народного хору під орудою заслуженого діяча мистецтв Г. Г. Верьовки на пл. Богдана Хмельницького в день відкриття передсвяткового першотравневого вуличного базару.

м. Київ, квітень, 1947 р.,

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиленічного од. обл. 0-0-16613.

Танцювальна група Державного українського народного хору виконує танець "Гопак". Солости М. Іваненко (зліва), В. Коваленко (справа). м. Київ, 7 квітня 1958 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного од. обл. 0-99646.

Г. Г. Верьовка – український композитор і хоровий диригент, педагог, народний артист УРСР. 1962 р. *ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного од. обл. 0-239624.*

Виступ Державного заслуженого українського народного хору ім. Г. Верьовки.
м. Київ, 2 березня, 1970 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного од. обл. 0-151437.

Музична картинка “Троїсті музики” у виконанні артистів оркестру
Державного заслуженого українського народного хору ім. Г. Верьовки.
м. Київ, 10 березня, 1972 р.

ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиєничного од. обл. 0-1430035.

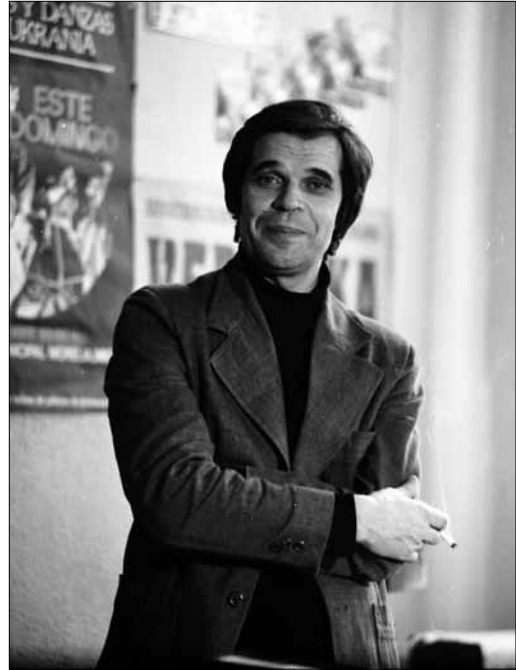

Н. М. Матвієнко – солістка Державного заслуженого українського народного хору ім. Г. Верьовки. 1973 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиличного од. обл. 0-128725.

Артисти Державного заслуженого українського народного хору ім. Г. Верьовки під час репетиції. За фортепіано – художній керівник і головний диригент хору А. Т. Авдієвський. м. Київ, 18 червня, 1978 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пиличного од. обл. 0-213499.

А. Т. Авдієвський – художній керівник і головний диригент
Державного заслуженого українського народного хору
ім. Г. Верьовки, народний артист
УРСР, лауреат Державної премії
УРСР ім. Т. Г. Шевченка. 1978 р.
*ЦДКФФА України
ім. Г. С. Пшеничного
од. обл. 0-133469.*

Артисти Державного заслуженого українського народного хору ім. Г. Верьовки
на Київському вокзалі після повернення із гастрольного туру по країнах
Латинської Америки. 3-й зліва – художній керівник і головний диригент хору
А. Т. Авдієвський. м. Київ, червень, 1979 р.
ЦДКФФА України ім. Г. С. Пшеничного од. обл. 0-133478.

Виступ Державного заслуженого українського народного хору ім. Г. Верьовки
у Музеї народної архітектури та побуту УРСР. м. Київ, 1980-і рр.
ЦДКФФА України ім. Г.С.Пшеничного од. обл. 0-234030.

Тематический обзор представляет аудиовизуальные документы из фондов ЦГКФФА Украины имени Г. С. Пшеничного, которые освещают творческий путь Национального заслуженного академического украинского народного хора им. Г. Веревки.

Ключевые слова: аудиовизуальные документы; хор им. Г. Веревки; А. Т. Авдиевский; фильм-концерт.

The author gives the audio and visual documents from the collections of the Central State Archives of Visual and Audio Documents of Ukraine named after H.S. Pshenychnyi, that highlight the life of National Academic Ukrainian Folk Choir named after H.Veryovka in the thematic review.

Key words: the audio and visual documents; the National Academic Ukrainian Folk Choir named after H.Veryovka; A.T. Avdievskyi; the film-concert.